

Maa- ja metsätalousvaliokunta

LAUSUNTO

mmv@eduskunta.fi

5.10.2022

Dnro 370/2022

Asia: Paliskuntain yhdistyksen kirjallinen asiantuntijalausunto U 76/2022 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luonnon ennallistamisesta (ennallistamisasetus)

Maa- ja metsätalousvaliokunta pyytää Paliskuntain yhdistyksen kirjallista asiantuntijalausuntoa Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luonnon ennallistamisesta (ennallistamisasetus). Kiitämme arvoisaa valiokuntaa lausuntomahdollisuudesta ja pyydämme ottamaan huomioon asiat, joihin kiinnitämme huomiota.

Luonnon ennallistamista koskevassa asetuksessa asetettaisiin yleinen tavoite edistää luonnon monimuotoisuuden ja häiriönsietokyvyn jatkuvaa, pitkäaikaista ja kestävää elpymistä EU:n maa- ja merialueilla ennallistamalla ekosysteemejä sekä edistää ilmastomuutoksen hillitsemistä ja ilmastomuutokseen sopeutumista koskevien unionin tavoitteiden saavuttamista ja sen kansainvälisten sitoumusten täyttämistä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi ehdotuksessa asetetaan useita sitovia luonnon tilan parantamistavoitteita ja -velvoitteita monenlaisille ekosysteemeille. Näiden toimenpiteiden olisi katettava vähintään 20 prosenttia EU:n maa- ja merialueista vuoteen 2030 mennessä ja kaikki ennallistamisen tarpeessa olevat ekosysteemit vuoteen 2050 mennessä. Ehdotusta tukee täytäntöönpanokehys, jonka avulla tavoitteet voidaan muuntaa toimiksi laatimalla ja toteuttamalla kansallisia ennallistamissuunnitelmia. Ehdotus sisältää tavoitteita, joihin pääsemiseksi on käytettävä laajaa joukkoa erilaisia luonnon tilaa parantavia keinoja.

Poronhoitoalue kattaa kolmasosan Suomea. Poronhoito perustuu ikiaikaiseen nautinto-oikeuteen, poronhoito-oikeuteen (Poronhoitolaki 848/1990, 3 §) ja porojen vapaaseen laidunnusoikeuteen (Poronhoitolaki X §), joka on maanomistuksesta riippumaton. Poro käyttää laajasti erilaisia paliskunnan alueelta löytyviä elinympäristöjä vuodenkiertonsa eri vaiheissa, mm. soita, metsiä ja tuntureita. Poro käyttää vuodenkiertonsa eri vaiheissa jopa yli 300 ravintokasvia, jäkälää ja sientä.

Paliskuntain yhdistys näkee tärkeäksi luontokadon estämisen ja luonnon monimuotoisuuden palauttamisen ennallistamalla. Monimuotoinen elinympäristö on myös porolle hyvä laidun. Metsätalous, turvetuotanto, energian tuotanto, matkailu ja muu maankäyttö ovat monin tavoin vähentäneet, muuttaneet ja pirstoneet porolaitumia, mikä vaikuttaa suoraan porolaitumien riittävyteen ja rauhallisuuteen, poronhoidon käytäntöihin, kulttuuriin ja kannattavuuteen. Laajat, monipuoliset laidunmaat, joilla on poroille laidunnusrauha, lisäävät resilienssiä ja auttavat elinkeinoa myös ilmastomuutokseen sopeutumisessa. Talousmetsiä ja käyttöön otettuja soita ennallistamalla ja palauttamalla myös porolaidunten tilanne parane.

Poronhoitoalueen maankäytössä tulisi toteuttaa porolaitumien osalta No net loss -periaatetta, jossa laitumet eivät enää vähenisi vaan, jos uutta rakennetaan tai tehdään, laitumia alettaisiin myös palauttaa paliskuntakohtaisesti. Ennallistamisasetus tukee tätä ajatusta. Ennallistamista voidaan tehdä paitsi alueita suojelemalla, myös soistamalla, tukkimalla ojia ja palauttamalla avosuota, palauttamalla metsien eri-ikäisrakennetta, peitteisyyttä, sekametsäisyyttä ja kytkeytyneisyyttä, lisäämällä ja turvaamalla lupon ja maajäkälän kasvua metsänkäsittelyssä sekä turvaamalla porojen laidunrauhaa sitä häiritsevilta muilta maankäyttömuodoilta. Tämä auttaisi myös paliskuntien omaa laidunten käytön suunnittelua ja turvaisi

sen yhteydessä laidunten elpymistä. Tämän vuoksi Paliskuntain yhdistys kannattaa ennallistamisasetuksen tavoitteita.

Kirjeessä ei erikseen nosteta esille tunturiluontotyyppien ennallistamista. Tunturiluonnon luontotyyppien osalta Paliskuntain yhdistys esittää huolensa poronhoidon jättämisestä yksin kantamaan vastuuta tilanteessa, jossa ilmastonmuutos on suurin ko. luontotyypeille haittaa aiheuttava tekijä (Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -raportti 2018), mutta johon ei paikallisin keinoin voida juurikaan vaikuttaa. Toisaalta poro hillitsee ilmastonmuutosta ja porolaidunnuksella on positiivisia vaikutuksia erityisesti uhanalaisimpien kasvilajien säilymiseen muuttuvassa ilmastossa. Ilmastomuutokset laajemmat syyt ja kattavammat vaikutuskeinot ovat kuitenkin muualla. Sen sijaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja sen hillitsemisen keinoista (mm. vihreän siirtymän ratkaisut) kärsitään poronhoitoalueella merkittävästi jo nyt. Mikäli tunturiluontotyyppien ennallistamista on ennallistamisasetuksen johdosta tarpeen tehdä, tulee siinä ottaa huomioon, että luontotyytit ovat yhteisiä kaikille Pohjoismaille ja ne tulee nähdä laajempaa kokonaisuutena, kuten uhanalaiset lajit nähdään. Lisäksi tulee ottaa huomioon paikallinen perinteen tieto ja alueen perinteisten elinkeinojen toimintaedellytysten ja alueen kulttuurin säilyttäminen ja tukea poronhoitoa sen toteutettavissa olevien ennallistamistoimien toteuttamisessa. Toimet tulee suunnitella ja toteuttaa paliskuntien kanssa yhteistyössä ja neuvotellen sekä tarvittaessa säännellä myös muuta maankäyttöä alueella.

Lajisuojelun osalta on ennallistamisasetuksen toimeenpanossa otettava huomioon suojelun sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset vaikutukset poronhoidolle haittaa aiheuttavien uhanalaisten lajien sääntelyssä (maasuurpedot ja kotkat). Porotaloudelle vahinkoa aiheuttavien maasuurpetojen poikkeuslupien toimeenpanoa on oltava mahdollista toteuttaa kaikilla alueilla niiden suojelustatuksesta riippumatta.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao